

СПЕЦИФІКА НОРМ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНИ

Прилипко Вікторія Михайлівна

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри фундаментальних і галузевих юридичних наук
Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського
м. Кременчук, Україна*

Умови військової агресії та воєнного стану в Україні ставлять перед суспільством низку складних завдань, особливо у сфері інформаційного права. Специфіка норм, які регулюють інформаційний простір в даній ситуації, відображає складність балансу між необхідністю забезпечення доступу до інформації та захистом національної безпеки та інтересів громадян. Дослідження специфіки норм інформаційного права в контексті воєнного конфлікту в Україні не лише розкриває важливі аспекти регулювання інформаційних процесів, але й допомагає зрозуміти вплив цих норм на суспільство та правову систему країни в умовах надзвичайних подій.

Норма інформаційного права – найголовніша частина механізму інформаційно-правового регулювання галузі інформаційного права і системи українського права в цілому, що регулює відносини, пов'язані зі збором, обробкою, зберіганням, передачею та використанням інформації. Такі норми встановлюють права і обов'язки осіб у сфері інформаційних процесів, визначають умови доступу до інформації, захищають конфіденційність даних, регулюють використання інформації в різних сферах життя суспільства. Норми інформаційного права закріплені в Конституції, законах, міжнародних угодах, регулятивних актах, які визначають правові засади у цій сфері.

На даний час інформаційне право виконує декілька важливих функцій [1]:

1. Захист прав і свобод громадян – гарантує право на доступ до інформації, контроль за її обробкою та захист особистої інформації громадян.

2. Регулювання інформаційних потоків – встановлює норми для обміну, розповсюдження та використання інформації у суспільстві, регулюючи медіа, інтернет, комунікаційні технології та інші аспекти.

3. Забезпечення безпеки і конфіденційності – окреслює механізми захисту конфіденційної та важливої інформації, особливо в контексті національної безпеки та боротьби з кіберзлочинністю.

4. Розвиток та інновації – сприяє розвитку технологій та інновацій, забезпечуючи правовий фундамент для поступу цифрових технологій, електронної комунікації та інтернету.

5. Судова практика та регулювання конфліктів – визначає процедури вирішення конфліктів, пов'язаних із захистом інформації та її використанням.

Отже, інформаційне право відіграє важливу роль у забезпеченні прав громадян, регулюванні інформаційних процесів та розвитку сучасного суспільства.

Умови воєнного стану в Україні спричиняють внесення специфічних змін у норми інформаційного права, відображаючи особливості регулювання інформаційних процесів під час конфлікту. Така специфіка полягає в тому, що норми інформаційного права можуть бути тимчасово змінені чи обмежені впродовж цього періоду з метою забезпечення національної безпеки, захисту від зовнішньої загрози та збереження прав та інтересів громадян. Згідно статті 8 «Заходи правового режиму воєнного стану» Закону України «Про правовий режим воєнного стану», військовому командуванню та військовим адміністраціям, у разі їх утворення, надані повноваження впроваджувати низку заходів, що мають характер тимчасових обмежень прав людини, зокрема інформаційних прав, згідно статей 31, 32, 34 Конституції України [2, с. 65].

В таблиці 1 представлено обмеження в інформаційному праві під час воєнного стану в Україні.

Тож, такі обмеження здебільшого запроваджуються в дуже обмеженому тимчасовому режимі, призначеному для забезпечення безпеки держави у часи кризи чи воєнного конфлікту.

Важливо також відзначити, що, крім встановлених меж допустимої інформаційної діяльності, в Кримінальному кодексі України зазначено додаткові заборони, які вводяться для покращення правового регулювання у період воєнного стану.

Такі заборони стосуються, зокрема, колабораціонізму (згідно зі статтею 111-1 Кримінального кодексу України) та незаконного поширення інформації про дії Збройних Сил (згідно зі статтею 114-2 Кримінального кодексу України). Проте такі нові законодавчі норми слід розглядати як інструменти кримінально-правового захисту, які не обмежують право людини на свободу висловлення поглядів та переконань. Вони уточнюють юридичні межі цього права в умовах воєнного або надзвичайного стану, залишаючи масштаб інформаційної свободи однаковим і незмінним для всіх [3, с. 188].

**Обмеження в інформаційному праві
під час воєнного стану в Україні**

№	Обмеження в інформаційному праві	Опис
1	Цензура і контроль щодо інформації	В умовах війни та загрози національній безпеці держава встановлює цензуру на певні види інформації, яка включає попередню перевірку та санкціонування інформаційних матеріалів, що публікуються чи поширюються.
2	Обмеження доступу до деякої інформації	Деякі категорії інформації є обмеженими для громадськості або певних груп осіб. Це стосується, перш за все, військової та стратегічної інформації, яка може шкодити національній безпеці у разі розголошення.
3	Посилення вимог до зберігання інформації	Умови зберігання конфіденційної інформації є посиленими для запобігання проникненню та витоку даних, особливо тих, які стосуються важливих державних таємниць чи стратегічної інформації.
4	Законодавчі зміни	Умови воєнного стану спровокували швидкі та тимчасові зміни в законодавстві, що стосується інформаційних процесів, для забезпечення більш жорсткого контролю або захисту від загрози.
5	Обмеження свободи слова та преси	В Україні введена цензура та обмеження на свободу вираження думок та свободу преси для запобігання розповсюдженню інформації, яка може створити загрозу для держави.
6	Контроль за інтернетом та соціальними мережами	У воєнний час посилено контроль за інтернетом та соціальними мережами для запобігання розповсюдженню дезінформації, пропаганди або організації дій, що можуть нашкодити державі.

Джерело: складено автором на основі [2–4].

Умови воєнного стану в Україні зумовляють специфічні міни у нормах інформаційного права, що відображаються через введення тимчасових обмежень та контролю за поширенням інформації з метою захисту національної безпеки. Такі обмеження охоплюють не лише контроль щодо змісту інформації, але й регулювання доступу до неї, обмеження свободи слова та преси, а також контроль за використанням соціальних мереж та інтернет-ресурсів. На фоні воєнного конфлікту такі заходи стають обов'язковими для забезпечення безпеки громадян та держави. Однак важливо зберігати баланс між цими обмеженнями та гарантуванням основних прав та свобод громадян, забезпечуючи прозорість і відкритість інформаційного простору в межах, які не стануть загрозою національній безпеці.

Література:

1. Желновач, Є. Правові аспекти інформаційного суспільства в Україні в умовах воєнного стану. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. № 1. 186–193.
2. Кавун, А. Ю. Особливості конституційно-правового механізму захисту інформаційних прав громадян в умовах воєнного стану. *Часопис Київського університету права*. 2023. № 1. 12. <https://doi.org/10.36695/2219-5521.1.2023.12>
3. Тихомиров, О. О. Проблеми обмеження інформаційних прав людини в умовах воєнного стану в Україні. *Juris Europensis Scientia*. 2022. № 6. 62–67. <https://doi.org/10.32782/chern.v6.2022.12>
4. Тицька, Я. О., Поварчук, Н. С. Доктринальні підходи щодо визначення статусу права інформаційних технологій. *Київський часопис права, Теорія та історія держави і права*. 2023. № 1. <https://doi.org/10.32782/klj/2023.1.6>